

ANNEKE VAN BAALEN EN MARIJKE EKELSCHOT

Een toekomstvisie zonder tanden

idealen van Groen Links

Hoe overzichtelijk zou het zijn als politieke strategieën voor zichzelf zouden spreken. Dan zou niemand iets hoeven schrijven over uitgangspunten en idealen en dan zou het discussiestuk 'Het begin van de toekomst' van een Groen-Linkse commissie ons bespaard zijn gebleven.

Als we ervan uitgaan dat de aansluiting bij Groen Links de verschillende partners ingegeven is door politiek opportunisme – en waarom zouden we dat niet doen: links-radicale oppositie voer je in deze barre tijden bij voorkeur niet tegen elkaar – dan zou dat in het beginselprogramma horen te staan. Dat wordt dan 'samen sta je op die en die punten sterker' of zoiets, maar dat betekent niet dat ineens alle verschillende ideologieën moeten worden samengevoegd. Iedereen blijft recht houden op haar eigen gelijk en moet vooral doorgaan het gelijk van een ander als waanzin te blijven bestrijden. Dankbaar werk, want Groen Links heeft nogal wat gekken in huis: mensen met een natuurreligie, christenen, het soort feministen dat volgens het discussiestuk pleit voor 'een meer organisch wereldbeeld', ex-communisten en –studentenleiders. En dat alles wordt dan door de commissie opgeteld met de slagzin 'De jaren negentig luiden een nieuw begin in!'.

De commissie was kennelijk vergeten dat al die partijtjes juist konden worden samengevoegd omdat iedereen gemerkt had dat alle ideologieën en opvattingen er al lang niets meer toe deden. Ze verzamelden gewoon proteststemmen tegen het bureaucratisch-kapitalistisch-racistisch-seksistisch-vervuilend (in alfabetische volgorde) bestel, zonder enige macht in zicht iets van deze visies te kunnen realiseren. Die visies bleven particuliere inspiratiebronnen voor groepjes partijleden en achterbannen en verder iets voor anderen om hun intellectuele tanden aan te scherpen (je kunt toch moeilijk ophouden met nadenken omdat het einde van de ideologie is afgekondigd!)

Zo niet de commissie. Die heeft geen intellectuele tanden. Zelfs de vraag of de ene visie misschien juister is dan de andere komt in het stuk niet voor. Dat geeft maar ruzie! Nee, de commissie ruikt de macht. Niet onze gewone protestmacht van na de revolutie of in het hiernamaals, maar de echte macht in het b.k.r.s.v. bestel (net zoals de Amsterdamse fractie die in ruil voor een wethouderszetel de IJ-boulevard gaat aanleggen – met verkeersdrempels). Ze hebben dus, net zoals alle andere partijen behalve de gereformeerden, een beginselprogramma opgesteld voor een grote *middenpartij*. Uit alle visies die in de buurt van groenen en linksen rondzweefden hebben ze die elementen uitgezocht die passen in de heersende ideologie (die de enige is die niet geëindigd is). Zo krijgen we als christelijk gepresenteerde 'solidariteit' (ooit van de socialisten gegapt) en een als groen gepresenteerde natuurvisie die als twee druppels water op het christelijk rentmeesterschap lijkt. Van de liberalen komen de vrijheden en de grondrechten en de flinke dreun die de ondernemers gegeven wordt: 'Zeggenschap van het individu verhoudt zich niet met scheiding van arbeid en kapitaal en de daaraan verbonden eenzijdige macht van de kapitaalverschaffer.' En de laatste mogelijkheden tot kritiek op de maatschappelijke verhoudingen worden dichtgesmeerd met de modieuze irrationaliteiten van de jaren tachtig: de 'natuur' en de 'identiteit'.

Natuur en milieu

Het is al vaker gezegd: in een b.k.r.s.v. samenleving maakt het woord 'natuur' het slechtste in iedereen wakker. De commissie vormt geen uitzondering: 'Groen Links heeft niet de pretentie het dilemma mens of natuur eens en voor altijd tot een oplossing te brengen', gevolgd door de definitieve oplossing: 'de mens is er voor de natuur, de natuur is er niet voor de mens.' Als ze nu bedoelden: de mug is natuur en de mens niet, dus is de mens er voor de

¹ Verschenen in Forum 31 mei 1990. Opgenomen in *Brusterschap* Amsterdam 2003

mug en niet omgekeerd, dan hadden ze inderdaad gelijk, maar waarom moet dat in een partijprogramma? Zeg dan gewoon dat alle insectenbestrijdingsmiddelen moeten afgeschaft worden. Zo wordt het niks.

Wij stellen voor om 'natuur' en 'milieu' te herdefiniëren tot 'mondiale gezondheidszorg ook met het oog op de toekomst'. Als we minder ozon, fosfaat, dioxine, uitlaatgassen willen is dat toch werkelijk vanwege de gezondheid (van de mens). En als we meer bomen in plaats van beton willen ook; voor de zuurstof en verder vanwege de esthetiek (van de niet-landbouwende mens). De natuur heeft daar slechts in zoverre mee te maken dat om bomen te planten of beton te maken enige natuurwetenschappelijke kennis nooit weg is. En het milieu heeft ermee te maken omdat 'het betere milieu' (Guus Vleugel) meer beschikking over bomen, planten, gras en gezondheid heeft dan de rest van de mensheid.

Identiteit en cultuur

Ook het begrip 'identiteit' kan beter afgeschaft. In Freudiaanse zin heeft het iets met 'ego' te maken en bekend is dat sterke ego's het meest voorkomen op maatschappelijk sterke posities; daar wordt niet getwijfeld of iemand wel wat is of niet, en wat dan. Als de Groen-Linkse schrijfclub pleit voor 'de vrije ontwikkeling van de eigen identiteit van vrouwen en mannen, homo's en hetero's, zwarten en witten' kan dat echter alleen gelezen worden als een belijdenis van essentialisme of biologisme of ander geaardheidsdenken, waarin de vraag of de ene groep misschien *last* zou kunnen hebben van de identiteit van de andere en zo ja, wie dan moet inschikken, niet gesteld wordt. Een sterk ego mag best tot mensenrecht uitgeroepen worden; identiteiten ontleend aan pseudobiologische kenmerken horen in de rechtse hoek.

Hetzelfde geldt voor het begrip 'cultuur'. De commissie verloochent al heel wat socialistisch-feministisch-antiracistisch ideeën goet als zij in hoofdstuk 2 een scheiding maakt tussen 'de ongelijkheid in inkomen en economische macht' enerzijds en 'vele nieuwe en ingewikkelde maatschappelijke tegenstellingen' anderzijds. Maar om 'milieubehoud, gelijkwaardige man-vrouw-verhoudingen en het naast elkaar bestaan van verschillende culturen (zwart-wit, homo-hetero)' bijeen te voegen tot 'cultuurpolitiek' is toch de waanzingrens voorbij. Een witte en een zwarte cultuur, hoe verzin je het; straks komt De Klerk nog hierheen gevluucht. Heterocultuur als zelfstandig te waarderen verschijnsel (in het kader van het 'positief waarderen van pluriformiteit' zeker!) – hoe durven ze, na zoveel jaren van feminisme en homostrijd! En dat alles nog patroniserend bestempelen als 'nieuwe waarden'. De snotneuzen hebben er kennelijk geen idee van hoe oud feminisme en anti-racisme al zijn.

Witte mannen

En inderdaad, de commissie bestond geheel uit witte mannen. De belangrijkste contradictie binnen Groen Links blijkt steeds weer dat volgens de programmapunten vrouwen en racistisch gediscrimineerde mannen voorrang zouden behoren te hebben, maar dat de witte mannen zich gewoon blijven gedragen alsof de organisatie, zoals alle organisaties, hun eigendom is om carrière en plezier in te maken. En zo kan zo'n commissie die de oplossing van de mannelijkheid aan de deur hoort kloppen, dan aan de gang om de orgaanpositie te redden.

Mischien is een manifest met één punt voorlopig wel voldoende: de interne democratisering van Groen Links zelf, de evenredige vertegenwoordiging van vrouwen en allochtone mannen in de hogere functies. Hebben de witte mannen ook eens tijd om actie te voeren: tegen de auto en de wereldkampioenschappen voetbal, voor de aanleg van veel parken met het daardoor vrijgekomen geld, en voor de 25-urige werkweek en alle andere traditioneel feministische punten. Hebben ze eindelijk een utopie!